

ลอดิลกล่มฟ้า สะพานเชื่อมระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมแคนาดา Love, Obsession, Revenge (LOR) as a Bridge between Cultural Diversity: The Case Study of Thai and Canadian Cultures

นวฤทธิ์ ฤทธิโยธี* NAWARIT RITTIYOTEE*
วิษุตา วุธาติย์** VIJUTA VUDHADITYA **

บทคัดย่อ

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในระบบการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแสดงละครเวที เพราะความเข้าใจในความแตกต่างดังกล่าว นอกจากจะทำให้ระบบการบริหารจัดการประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้แล้ว ยังช่วยทำให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจ และเรียนรู้สุนทรียภาพทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดยใช้การสังเกตการณ์ บันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มุ่งศึกษาการใช้นาฏยศิลป์ “ลอดิลกล่มฟ้า” ซึ่งดัดแปลงบทละครจาก “ลิลิตพระลอ” เป็นสะพานเชื่อมความหลากหลายทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมแคนาดา ผู้วิจัย ใช้หลักฐานเชิงประสบการณ์ (Experiential Evidences) จากโครงการการแสดงนาฏยศิลป์ “ลอดิลกล่มฟ้า” ภายใต้งานร่วมมือระหว่างภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และสถานกงสุลแคนาดา ในการนำผลงานการแสดงนาฏยศิลป์ “ลอดิลกล่มฟ้า” ไปจัดแสดง ณ โรงละครไซมอน เฟรเซอร์ แอนด์ มิลตัน วอง มหาวิทยาลัยไซมอน เฟรเซอร์ ประเทศแคนาดา ผลการวิจัยพบว่า นาฏยศิลป์ “ลอดิลกล่มฟ้า” สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมแคนาดาเข้าด้วยกันได้ อย่างไรก็ตาม ยังต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนในมิติการผลิต การใช้ภาษา บริบทการทำงาน ความเป็นมืออาชีพ และโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งจะยังประโยชน์ให้กับบุคคลในแวดวงวิชาการและวิชาชีพศิลปะการแสดงในการเตรียมระบบการบริหารจัดการเพื่อให้เหมาะสมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เข้ามาท้าทายการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

คำสำคัญ : ลิลิตพระลอ/ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม/ การบริหารจัดการ/ ละครเวที

*นิสิตระดับปริญญาโทชั้นปีที่ ๒ ภาควิชานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, nawarit.r@bu.ac.th

*Doctoral Student, Department of Dance, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, nawarit.r@bu.ac.th

**ดร. ชำราชกร บำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, vijjuta@yahoo.com

**Dr., Pensioner, Chulalongkorn University, vijjuta@yahoo.com

ABSTRACT

Cultural diversity is a basic understanding for management system, especially performing arts. Further to drive success and effectiveness in management system, understanding in cultural diversity encourage people for aesthetic understanding and learning. This research deployed grounded-theory methodology to study the "Love, Obsession, Revenge" adapted from "Lilit Pra Lor" a Thai dance as a bridge to fill the cultural gap between Thai and Canadian cultures. Experiential evidences under a project so-called The "Love, Obsession, Revenge" Thai dance collaborated by the Department of Performing Arts, Bangkok University and the Embassy of Canada and performed at the Simon Fraser & Milton Wong Experimental Theatre, Simon Fraser University, Canada was applied. The results of the study revealed that "Love, Obsession, Revenge" was a good performing platform to bridge the cultural gaps between Thailand and Canada. However, there were some cultural adaptations in production, language, working context, professionalism, and business opportunity. The study contributed to academic and professional persons in performing arts in designing management system that was appropriate with challenging cultural differences. Efficiency and effectiveness were, therefore, the expected results.

Keywords: Lilit Pra Lor/ Cultural diversity/ Management system/ Stage performance

บทนำ

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการทำงาน¹ และระบบการดำเนินชีวิต² การศึกษาเรื่อง A cross-cultural perspective on the significance of music and dance to culture and society insight from BaYaka pygmies ซึ่งประพันธ์โดย J. Lewis ในปี ค.ศ. 2013 ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในความเชื่อมโยงกันระหว่างศิลปะการแสดงละครเวที และมิติทางวัฒนธรรม Lewis ให้ความเห็นว่า มนุษย์จะเห็นและเข้าใจ “โครงสร้างทางวัฒนธรรมพื้นฐาน” (foundational cultural schema) โดยผ่านการสัมผัสและมีความสุขกับบรรณรสนผ่านเสียงเพลง และการแสดง เนื่องจากโครงสร้างทางวัฒนธรรมพื้นฐานดังกล่าวเปรียบเสมือนกับภาพอธิบายและสะท้อนสุนทรียศาสตร์ที่วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมแสดงออกในรูปแบบต่างๆ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่สัญลักษณ์ กฎระเบียบและบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดขึ้นเท่านั้น³ ในขณะเดียวกัน บรรณรสนผ่านการแสดงศิลปะการแสดงเหล่านี้ถือเป็นศิลปะแห่งการจรรโลงใจ และความบันเทิงที่แตกต่างไปตามห้วงอารมณ์ และความรู้สึกของแต่ละบุคคล เป็นการยากที่จะตัดสินใจโดยใช้เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความสวยงามในท่วงท่าลีลาการนำเสนอ เป็นต้น⁴

อาจกล่าวได้ว่า การที่มนุษย์ต่างวัฒนธรรมมีการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นดังกล่าว นาฏศิลป์ไทยถือเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมประจำชาติที่สามารถสะท้อนวัฒนธรรมไทย เนื่องจากได้รับการพัฒนาภายใต้บริบททางวัฒนธรรมไทยซึ่งครอบคลุมวิถีชีวิต บรรทัดฐาน กระบวนการคิดและการปฏิบัติตนรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตาม ไม่มีวัฒนธรรมชาติใดที่แตกต่างโดยไม่มีจุดร่วม ยุคโลกาภิวัตน์เกิดการขับเคลื่อนให้มนุษย์ในสังคมหลอมรวมทางวัฒนธรรมผ่านการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ การถ่ายเทอำนาจและแนวความคิดของสังคมตะวันตกและสังคมร่วมสมัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับศิลปะ แต่ภายใต้ฉากแห่งศิลปะตะวันตกและร่วมสมัยดังกล่าว ศิลปะการแสดงร่วมสมัยในประเทศไทยก็ยังคงได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยอยู่⁵

เมื่อศิลปะการแสดงผ่านการแสดงดนตรี (Music) และผ่านการแสดงท่วงท่า ลีลา และการร่ายรำ (Dance) เกิดจากวัฒนธรรมอันแตกต่างกันนำมาซึ่งกรอบการคิดและการปฏิบัติที่แตกต่างกันแล้ว การนำการแสดงซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของประเทศหนึ่งไปจัดแสดงในอีกประเทศหนึ่งย่อมมีประเด็นให้ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคณะทำงานมาจากคนละประเทศซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานเดียวกันด้วยแล้ว ทำให้เกิดคำถามในการวิจัยว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะส่งผลต่อการจัดการการแสดงหรือไม่และเพียงใด งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาศิลปะการแสดงในฐานะเครื่องมือเชื่อมความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการจัดการการแสดง โดยผู้วิจัยใช้นาฏศิลป์เรื่อง “ลอดลิกล้อมฟ้า” เป็นตัวอย่างใน

1. Horčíčka, A. & Jelínková, L., "Consideration of cultural differences in the performance management systems in Czech enterprises," *Procedia Economics and Finance* vol 12, (2014) : 221-233.

2. Koopmann-Holm, B. & Tsai, J.L., "Focusing on the negative: Cultural differences in expressions of sympathy," *Journal of Personality and Social Psychology* 107, No. 6 (2014) : 1092-1115.

3. "A cross-cultural perspective on the significance of music and dance to culture and society insight from BaYaka pygmies," *Academia*, Accessed November 12, 2019, https://www.academia.edu/3480517/A_Cross-Cultural_Perspective_on_the_Significance_of_Music_and_Dance_to_Culture_and_Society.

4. Ngamyin, D., "Thatsana Nataya Chatri dance: A creative conservation process of performing arts for competition," *Journal of Cultural Approach* 18, (2017) : 69-78.

5. Pornrat Dhamrung, "Working between two worlds: New roles for traditional Thai dance and dancers," *Manusaya: Journal of Community* 8, no. 2 (2005) : 44-57.

การศึกษาอิทธิพลของความหลายทางวัฒนธรรมต่อการจัดการการแสดงร่วมกันระหว่างคณะทำงานจากประเทศไทยและประเทศแคนาดา

นาฏศิลป์ “ลอลิลกล่อมฟ้า” เป็นนาฏศิลป์ที่ดัดแปลงบทละครจาก “ลิลิตพระลอ” ซึ่งนาฏศิลป์ต้นฉบับได้นำเสนอเรื่องราวผ่านคำร้อง การแสดงท่วงท่า ลีลาและการร่ายรำ โดยปราศจากบทพูดของตัวละคร สะท้อนหลักคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง นำเสนอเรื่องราวความรักอันผิดจารีตประเพณี และการเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง เมื่อพระลอได้ตกหลุมรักพระเพื่อนและพระแพง แม้ยังไม่เคยเห็นแม้แต่หน้าของนางทั้งสอง พระลอตัดสินใจบุกเข้าวังเพื่อไปอยู่กับพระเพื่อนและพระแพงโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงเป็นเหตุให้พระบิดาและพระมารดาของพระเพื่อนและพระแพงโกรธเป็นอย่างมาก และตัดสินใจยิงพระลอ เมื่อนั้นความเศร้าโศกเสียใจก็มาถึงเพราะพระธิดาทั้งสองตัดสินใจเอาพระองค์เข้าบังถูกศรเพื่อไม่ให้พระลอถูกยิง “ลอลิลกล่อมฟ้า” เป็นนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ต่อยอดจากเค้าโครงเดิม โดยเพิ่มบทพูดของตัวละคร สร้างสรรค์ท่วงท่า และลีลาโดยรักษาและต่อยอดจากศิลปะการแสดงล้านนา ผสมผสานศาสตร์การแสดงแบบตะวันตกทั้งกระบวนการผลิต การประสานงาน และการจัดแสดง เพื่อให้การแสดงผลงานนาฏศิลป์ไทยเรื่องนี้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบททางวัฒนธรรมของไทยและแคนาดาที่มีความแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาการใช้นาฏศิลป์ “ลอลิลกล่อมฟ้า” ในฐานะเครื่องมือเชื่อมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการจัดการการแสดง กรณีศึกษาคณะทำงานจากประเทศไทยเดินทางไปจัดการแสดงร่วมกับคณะทำงานในประเทศแคนาดา

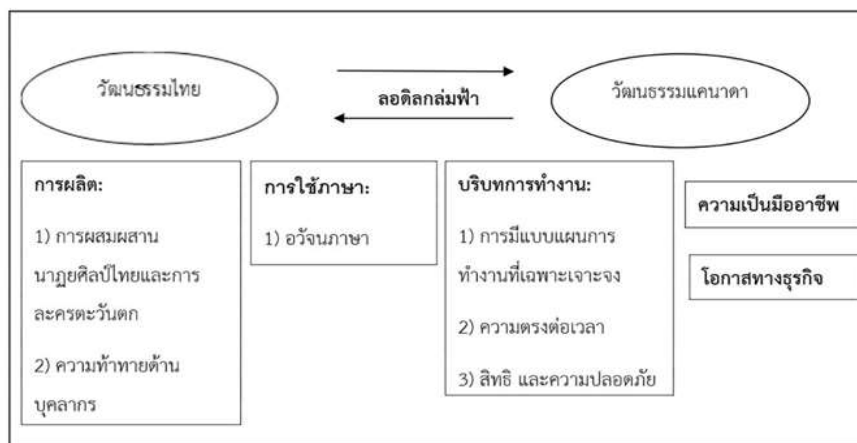
วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดยใช้หลักฐานเชิงประสบการณ์ (Experiential Evidences) ภายใต้โครงการการแสดงนาฏศิลป์ “ลอลิลกล่อมฟ้า” ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และสถานกงสุลแคนาดา ในการนำผลงานการแสดง นาฏศิลป์ “ลอลิลกล่อมฟ้า” ไปจัดแสดง ณ โรงละครไซมอน เฟรเซอร์ แอนด์ มิลตัน วอง มหาวิทยาลัยไซมอน เฟรเซอร์ ประเทศแคนาดา โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ บันทึก และสังเคราะห์องค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย มุ่งเน้นเปรียบเทียบลักษณะการทำงานภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน รวมถึงสังเกตการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเข้าหากันอันนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน

ผลการวิจัย

แม้วัฒนธรรมแคนาดาซึ่งเป็นแบบตะวันตกมีลักษณะเด่นด้านความเป็นปัจเจก (Individualism) สูงกว่าวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมไทยมีลักษณะเด่นด้านความเป็นกลุ่ม (Collectivism) สูงกว่าวัฒนธรรม

แคนาดา การศึกษาพบว่านาฏศิลป์ “ลวดลากลุ่มฟ้า” สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมแคนาดาเข้าด้วยกันได้ อย่างไรก็ตาม ยังต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนในมิติการผลิต การใช้ภาษา บริบทการทำงาน ความเป็นมืออาชีพ และโอกาสทางธุรกิจ ดังแสดงในแผนผังที่ 1

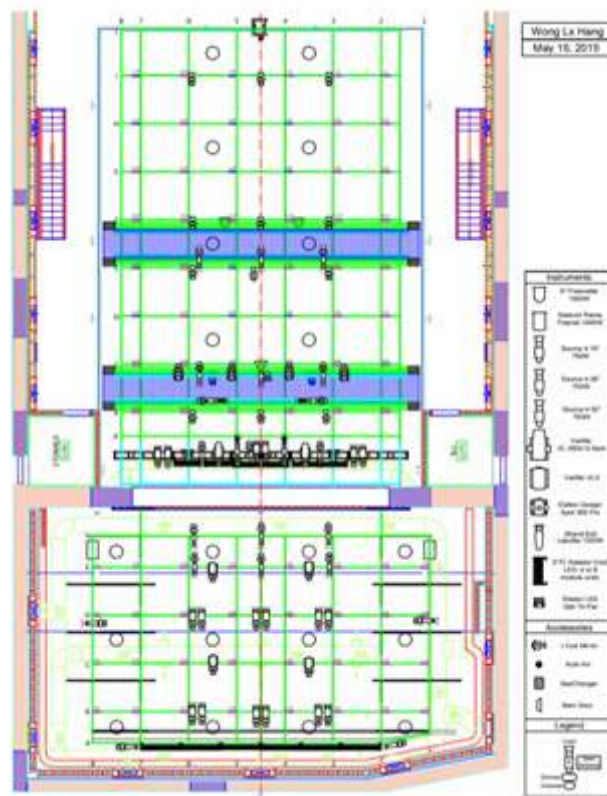
แผนผังที่ 1 นาฏศิลป์ ลวดลากลุ่มฟ้า สะพานเชื่อมวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมแคนาดา ภายใต้การปรับเปลี่ยนมิติด้านการผลิต การใช้ภาษา บริบทการทำงาน ความเป็นมืออาชีพและโอกาสทางธุรกิจ
ที่มา : ผู้วิจัย

แผนผังที่ 1 เป็นภาพที่อธิบายและให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นด้านการผลิต การใช้ภาษา บริบทการทำงาน ความเป็นมืออาชีพ และโอกาสทางธุรกิจที่คณะทำงานของประเทศไทยและประเทศแคนาดาจะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้มีความสอดคล้องกันเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงานอย่างสูงสุด

มิติด้านการผลิต

1) การผสมผสานองค์ประกอบนาฏศิลป์ไทยและการละครตะวันตก

การแสดงนาฏศิลป์ของประเทศไทยเน้นการสื่อสารผ่านท่วงท่า ลีลา และการร่ายรำ และใช้เครื่องดนตรีประกอบการแสดง โดยทุกองค์ประกอบได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้วัฒนธรรมไทย ผู้ชมที่มีกรอบแห่งการอ้างอิง (Frame of Reference) และประสบการณ์ร่วม (Field of Experience) แบบเดียวกันจึงสามารถตีความและเข้าใจเรื่องราวผ่านท่วงท่าและลีลาต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม การแสดงนี้จัดขึ้น ณ ประเทศแคนาดาที่มีผู้ชมมาจากต่างวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องนำศาสตร์การละครแบบตะวันตกบูรณาการในนาฏศิลป์ไทยโดยผู้กำกับได้นำองค์ประกอบด้านการออกแบบแสง สี และเสียง เพื่อช่วยให้ผู้ชมชาวแคนาดาสามารถรับรู้ความรู้สึกผ่านแสง สี และ เสียง มีความเข้าใจและอารมณ์ร่วมกับนาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้การจัดสร้างนาฏศิลป์ไทยเรื่องนี้จึงมีกระบวนการด้านการออกแบบแสงในแบบตะวันตก โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแสงจากประเทศไทยประสานงานอย่างใกล้ชิดกับคณะทำงานในแคนาดา ศึกษาและติดตั้งแสงผ่านแบบแปลน (Lighting Plot) เพื่อให้คณะทำงานต่างชาติต่างภาษาสามารถเกิดความเข้าใจร่วมกันมากที่สุด ทั้งนี้ ก่อนการเดินทางเพื่อไปจัดแสดงนาฏศิลป์ลวดลากลุ่มฟ้ายังประเทศแคนาดา คณะทำงานทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการติดต่อ และประสานงานกันอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ก่อนที่คณะทำงานทั้งหมดจากประเทศไทยจะเดินทางไปถึง

2) ความท้าทายด้านบุคลากร

ความท้าทายด้านบุคลากรประกอบด้วย 2 ด้านสำคัญ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรและรูปแบบการทำงาน ในด้านแรก การนำนาฏยศิลป์ไทยไปจัดแสดงยังประเทศแคนาดานั้นมีค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางที่สูง จึงไม่สามารถนำคณะทำงานทุกคนจากภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เดินทางไปได้ รูปแบบการทำงานจึงมีความท้าทายที่หนึ่งคนอาจต้องรับผิดชอบมากกว่าหนึ่งหน้าที่ การรับผิดชอบมากกว่าหนึ่งหน้าที่ถือเป็นปกติวิสัยที่พบเห็นได้ในคณะนาฏยศิลป์ไทย นักแสดงหนึ่งคนอาจช่วยนักแสดงอีกคนแต่งตัว แต่งหน้า กำกับการซ้อม รวมไปถึงการจัดเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก อย่างไรก็ตาม รูปแบบการทำงานในแบบตะวันตกนั้นเน้นการทำงานแบบหนึ่งคนหนึ่งหน้าที่ คณะทำงานจึงจำเป็นต้องแบ่งแยกนักแสดงและคณะทำงานให้เห็นอย่างชัดเจนในการขอเสนอชื่อคณะทำงานที่จะร่วมเดินทางไป

จัดแสดงในครั้งนี้ และในการปฏิบัติงานครั้งนี้ยังใช้รูปแบบการทำงานแบบตะวันตกอีกด้วย โดยมีผู้รับผิดชอบแบบหนึ่งคนหนึ่งหน้าที่ และใช้ศัพท์เรียกแต่ละตำแหน่งในแบบตะวันตก อาทิ นักแสดง ผู้กำกับ การแสดง ผู้กำกับลีลา ผู้ออกแบบแสง ผู้จัดการผลิต และผู้อำนวยการผลิต ซึ่งเป็นรูปแบบหน้าที่ที่ใช้ศาสตร์การละครแบบตะวันตกมาประยุกต์ในการปฏิบัติงานเพื่อผลิตนาฏศิลป์ไทยครั้งนี้

มิติด้านบริบทการใช้ภาษา

1) อวัจนภาษา

นาฏศิลป์ลอลิดลกล่มฟ้าถูกตีความและนำเสนอผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษาที่อยู่ในบริบทความเป็นไทย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมตะวันตก ผู้กำกับการแสดงนาฏศิลป์จึงได้มีการปรับเปลี่ยนการออกแบบการเคลื่อนไหวและตำแหน่งของตัวละคร เพื่อสร้างความเข้าใจและอารมณ์ความรู้สึกร่วมให้เกิดขึ้นกับผู้ชมต่างวัฒนธรรม เช่น ในฉากของการแสดงความเคารพเจ้าผู้ครองนคร หากเป็นการแสดงในประเทศไทย เจ้าผู้ครองนครจะต้องนั่งอยู่บนบัลลังก์และมีข้าราชการบริพารหมอบกราบ อยู่ด้านล่าง เพื่อแสดงถึงอำนาจบารมีและตำแหน่งที่เหนือกว่าของเจ้าผู้ครองนคร แต่เมื่อนำมาจัดแสดงในประเทศแคนาดา คณะทำงานมีการประยุกต์ให้อยู่ในบริบทที่ผู้ชมชาวแคนาเดียนจะเข้าใจได้ กล่าวคือ การจัดท่วงท่าลีลา และการร่ายรำให้มีการยกผู้มีอำนาจขึ้นอยู่เหนือศีรษะ ประหนึ่งประทับอยู่บนเสลี่ยงคานหามเช่นเดียวกัน ในฉากพระลอเสี่ยงน้ำในประเทศไทย นักแสดงร่ายรำโดยมีคำร้องและดนตรีประกอบไม่มีการใช้แสง สี และเสียงเข้ามาช่วย เมื่อนานาฏศิลป์ลอลิดลกล่มฟ้าไปจัดแสดงยังประเทศแคนาดา จำต้องมีการใช้อุปกรณ์ประกอบฉากและแสงสี รวมถึงวิดิทัศน์ช่วยในการสื่อสารไปยังผู้ชมโดยการนำผ้าสีแดงขนาดใหญ่มาใช้แสดงถึงสีเลือดของแม่น้ำกาหลง ประกอบกับการใช้แสงสีแดงย้อมทั้งเวทีเป็นสีเลือดโดยมีภาพวิดิทัศน์ของแม่น้ำที่เปลี่ยนจากสีฟ้าเป็นสีแดง สื่อถึงภัยอันตรายและความตายที่พระลออาจได้รับหากยัง เดินทางไปเมืองสรอง การนำองค์ประกอบทางการละครตะวันตกเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ถือเป็นภาษาสากลที่สามารถทำให้ผู้ชมชาวแคนาเดียนเกิดความเข้าใจร่วมกัน

ภาพที่ 2 การใช้วิดิทัศน์ประกอบการแสดงฉากในฉากเสี่ยงน้ำ โดยน้ำในแม่น้ำกาหลงเปลี่ยนจากสีฟ้าเป็นสีแดง แสดงถึงอันตรายที่พระลออาจได้รับหากยังเดินทางไปเมืองสรอง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 การใช้ผ้าสีแดงขนาดใหญ่คลุมทั้งเวทีเปรียบการไหลบ่าของแม่น้ำกาหลงสีแดงโหมทะลักไปยัง
พระลอและผู้ชม สร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมแก่ผู้ชม ถือเป็นการหลอมรวมศาสตร์การละคร
แบบตะวันตกเข้ากับนาฏศิลป์ไทย
ที่มา : ผู้วิจัย

มิติด้านบริบทการทำงาน

1) การมีแบบแผนการทำงานที่เฉพาะเจาะจง

เมื่อเปรียบเทียบบริบทการทำงาน จะเห็นได้ว่า แบบแผนการทำงานของคณะละครมหาวิทยาลัย
กรุงเทพ เน้นความเข้าใจร่วมกัน และช่วยกันลงมือลงแรงเพื่อทำให้การจัดการแสดงนาฏศิลป์เกิดขึ้น โดย
ไม่ได้มีการเขียนโครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ ตลอดจนขั้นตอน หลักการทำงานอย่างชัดเจน ในทางตรงกัน
ข้ามแบบแผนการทำงาน โครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ ตลอดจนขั้นตอน หลักการทำงานได้มีการเขียน และ
ระบุไว้อย่างชัดเจนเมื่อต้องทำงาน และประสานงานกับคณะทำงานจากประเทศแคนาดา ทั้งนี้ มีข้อดีและ
ข้อเสียแตกต่างกันออกไปโดยการทำงานแบบคณะทำงานของประเทศแคนาดาเป็นการทำงาน
ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ได้อย่างชัดเจน และสามารถควบคุมเวลา
การดำเนินงานต่าง ๆ ได้ตรงตามแบบแผนที่วางเอาไว้ ซึ่งอาจทำให้คณะทำงานเกิดความกดดันในการปฏิบัติ
หน้าที่ให้บรรลุตามแผนทั้งหมด ในขณะที่คณะทำงานนี้มุ่งเน้นการสร้างและการรักษาความสัมพันธ์เป็น
สำคัญ แต่ด้วยการทำงานแบบนี้อาจทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ อาจเกิด
ความล่าช้ากว่าที่แผนกำหนดไว้ และอาจเกิดการปิดความรับผิดชอบกันเกิดขึ้นได้

2) ความตรงต่อเวลา

สืบเนื่องจากประเด็นก่อนหน้านี้ การมีแบบแผนการทำงาน โครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ ตลอดจน
ขั้นตอน/หลักการทำงานที่มีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งช่วยทำให้การทำงานของคณะทำงานประเทศแคนาดา
เป็นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และสามารถดำเนินการจัดการแสดงในท้ายสุดได้อย่างตรงต่อเวลาแล้ว ใน
กระบวนการของการฝึกซ้อมเช่นกันที่มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดอย่างชัดเจน นั้นหมายความว่า
คณะทำงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะต้องเข้าทำงานตามระยะเวลาเริ่มต้น และเสร็จสิ้น การทำงานตามระยะ
เวลาสิ้นสุดที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้คณะทำงานสามารถเห็นกระบวนการการทำงาน และภาพรวมใหญ่

ของการทำงาน ในทางตรงกันข้าม ด้วยบริบทการทำงานในประเทศไทย การดำเนินงาน เป็นไปแบบไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ทำให้คณะทำงานไม่มีจุดอ้างอิงด้านเวลา และเห็นแต่ภาพรวมใหญ่ของการทำงานที่ปลายทาง แต่ไม่สามารถมองเห็นกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นระหว่างทางได้

3) สิทธิและความปลอดภัย

ประเด็นต่อเนื่องจากการมีแบบแผนการทำงานที่เฉพาะเจาะจง และความตรงต่อเวลา ผู้วิจัยมองเห็นมิติความเกี่ยวเนื่องของสิทธิของคณะทำงานที่พึงได้ กล่าวคือการทำงานที่สามารถทราบถึงระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดอย่างชัดเจน ถือเป็นสิทธิของคณะทำงานในการได้พักผ่อนระหว่างวัน ทั้งนี้ โดยกฎหมายการทำงานของประเทศแคนาดามีมาตรการกำหนดให้ทำงานได้สูงสุดวันละไม่เกิน 8 ชั่วโมง โดยแต่ละหน่วยงานอาจกำหนดช่วงเวลาสำหรับการพักระหว่างวัน และชั่วโมงการทำงานรวมตลอดสัปดาห์ไม่เกิน 40 ชั่วโมงซึ่งกฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ความเคร่งครัดในการรักษาสีขันั้น แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงนาฏศิลป์ในประเทศไทยนั้น มักมีการเร่งการจัดเตรียมให้เสร็จสิ้นภายในช่วงเวลาจำกัด ทำให้จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันนั้นเกินที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะทำงานของไทยร่วมทำงานกับคณะทำงานของแคนาดาในการจัดการแสดงนาฏศิลป์ มาตรการดังกล่าวถูกนำมาใช้อย่างเคร่งครัด คณะทำงานทุกคนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ทันทีเมื่อถึงเวลาที่กำหนด และไม่สามารถทำงานล่วงเวลาได้ ทำให้คณะทำงานจากประเทศไทยต้องปรับตัวในการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและรัดกุม

ในขณะเดียวกัน คณะทำงานของประเทศแคนาดายังมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่เคร่งครัด ผู้วิจัยพบว่าคณะทำงานทั้งหมดต้องสวมหมวกนิรภัย เครื่องแบบ และถุงมือตลอดเวลาที่มีการติดตั้ง อุปกรณ์แสงและอุปกรณ์ประกอบฉาก เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะการทำงานของคณะทำงานต่าง ๆ ในประเทศไทยแล้ว ผู้วิจัยพบว่าคณะทำงานเบื้องหลังนาฏศิลป์ไทยมักละเลยมาตรฐานความปลอดภัยนี้ ในขั้นตอนการผลิต "ลวดลายลวดลาย" คณะทำงานจากประเทศไทยร่วมมือกับคณะทำงานจากประเทศแคนาดา ภาพคณะทำงานของไทยที่ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยจึงเป็นภาพที่ไม่คุ้นตาแต่ควรมีการนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการทำงานต่อไป

มิติความเป็นมืออาชีพ

การนำนาฏศิลป์ไทยลวดลายลวดลายไปจัดแสดงยังประเทศแคนาดาถือเป็นการยกระดับมาตรฐานการแสดงในระดับสถาบันการศึกษาไปสู่มาตรฐานความเป็นมืออาชีพ เนื่องจากการแสดงจัดขึ้นในโรงละครของชุมชนและมีผู้ชมเป็นประชาชนทั่วไป ถือเป็นการเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณชนในระดับนานาชาติ อีกทั้งคณะทำงานจากภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ถือเป็นตัวแทนแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมไทย มาตรฐานการแสดงครั้งนี้จึงอยู่ในระดับสูง ลวดลายลวดลายจึงเป็นสะพานเชื่อมมาตรฐานการทำงานระดับสถาบันการศึกษาไปสู่ระดับมืออาชีพ ซึ่งนับเป็นโอกาสอันดีในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา คณาจารย์และภาควิชา อีกทั้งยังถือเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยไปสู่ระดับโลก

มิติด้านโอกาสทางธุรกิจ

ในคำค้นของการจัดแสดงนาฏศิลป์ลวดลายลุ่มฟ้า คณะทำงานจากประเทศไทยไม่ทราบว่ามีผู้ชมมาจากที่ใดบ้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อการแสดงเสร็จสิ้นลง สถานกงสุลแคนาดาได้แจ้งให้คณะทำงานจากประเทศไทยทราบว่า มีผู้ชมที่มาจากสถาบันศิลปะการแสดงชั้นนำของประเทศแคนาดาถึง 3 สถาบันที่ยินดีเปิดสถาบันให้คณะทำงานจากประเทศไทยได้เยี่ยมชม และสร้างความร่วมมือทั้งทางการศึกษา และธุรกิจ โดยสถาบันศิลปะการแสดงทั้ง 3 แห่งประกอบด้วย Art Institute, Simon Fraser University และ University of British Columbia ทำให้นาฏศิลป์ไทยเรื่องนี้จึงไม่เพียงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การต่อยอดความร่วมมือทางธุรกิจข้ามวัฒนธรรมอีกด้วย

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้นาฏศิลป์ “ลวดลายลุ่มฟ้า” เป็นสะพานเชื่อมความหลากหลายทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมแคนาดา ผลการวิจัยพบว่า นาฏศิลป์ “ลวดลายลุ่มฟ้า” สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมแคนาดาเข้าด้วยกันได้ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้คนต่างวัฒนธรรมและการปรับเปลี่ยนในมิติการผลิต การใช้ภาษา บริบทการทำงานความเป็นมืออาชีพ และโอกาสทางธุรกิจ โดยหากสรุปจากผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า ในด้านการผลิตนาฏศิลป์ไทยเพื่อผู้ชมตะวันตก การผสมผสานศาสตร์ด้านนาฏศิลป์ไทยและการละครตะวันตกช่วยสร้างความเข้าใจและความรู้สึกต่อผู้ชมต่างวัฒนธรรม ส่วนด้านการทำงาน วัฒนธรรมไทยเน้นและให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่แบ่งแยกบทบาทหน้าที่ ในขณะที่วัฒนธรรมแคนาดาเน้นความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ทุกงานต้องมีผู้รับผิดชอบอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของบิดาแห่งการศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรม Geert Hofstede ภายใต้แนวคิด “Hofstede’s Cultural Dimension” ซึ่งได้ศึกษาลักษณะความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากองค์กรขนาดใหญ่ใน 60 ประเทศพบว่า ประเทศตะวันออก โดยเฉพาะทวีปเอเชียมีลักษณะความเป็นกลุ่ม (Collectivism) ขณะที่ประเทศตะวันตกมีมิติด้านความเป็นปัจเจก (Individualism)⁶ ลักษณะความต่างนี้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในองค์กร โดยผู้ที่มีลักษณะปัจเจกสูงจะให้ความสำคัญต่อภาระหน้าที่มากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ขณะที่ผู้มีลักษณะปัจเจกต่ำจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าภาระหน้าที่ หากเปรียบเทียบคะแนนด้านความเป็นปัจเจกของประเทศไทยและประเทศแคนาดา ตามผลวิจัยของ Geert Hofstede จะพบว่าประเทศแคนาดามี 80 คะแนน ขณะที่ประเทศไทยมี 20 คะแนน ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ลักษณะมิติทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้เองส่งผลให้รูปแบบการทำงานของผู้คนในประเทศไทยมีลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันโดยมีกลุ่มของตนเองเป็นที่ตั้ง ในขณะที่ประเทศแคนาดาแต่ละบุคคลจะรับผิดชอบและดูแลตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริโรจน์ สกุลณะมรรคา ที่พบว่าคนไทยเน้นการดูแลและพัฒนาความสัมพันธ์เป็นสำคัญ ซึ่งควรให้ความสำคัญและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และให้ความเคารพกับสิทธิของตนเองและผู้อื่น⁷

6. “Compare countries,” Hofstede, G. (n.d.), Accessed in January 18, 2020, <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>.

7. สิริโรจน์ สกุลณะมรรคา, “การปรับตัวของพนักงานต่างชาติต่องานแบบไทย กรณีศึกษา พนักงานต่างชาติที่ทำงานในบริษัทไทยด้านอสังหาริมทรัพย์-วิศวกรรมการผลิต จำกัด” (สารนิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557), 22.

งานวิจัยชิ้นนี้ยังประโยชน์ให้แก่บุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสายวิชาการ และวิชาชีพศิลปะการแสดง ในการเตรียมระบบการบริหารจัดการเพื่อให้เหมาะสมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เข้ามาท้าทาย การดำเนินงานด้านนาฏศิลป์ไทย อันเป็นผลพวงมาจากโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการแสดงศิลปะการแสดงไทยไปยังประเทศอื่น ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรม ไทยไปสู่ระดับสากล

งานวิจัยชิ้นนี้นำเสนอการเชื่อมโยงวัฒนธรรมไทยและแคนาดาอันเกิดจากความร่วมมือสร้างสรรค์ นาฏศิลป์ไทยโดยมี “ลอดिलกลมฟ้า” เป็นกรณีศึกษา ในภายหน้าผู้วิจัยเสนอให้ขยายขอบเขตการศึกษาใน บริบทที่แตกต่างกัน ทั้งด้านตัวชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยและประเทศที่ไปจัดแสดง เพื่อขยายขอบข่าย ความรู้โดยมีนาฏศิลป์ไทยเป็นสะพานเชื่อมโยงวัฒนธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- สิริโรจน์ สกุลณะมรรคา. "การปรับตัวของพนักงานต่างชาติต่อบริบทการทำงานแบบไทย กรณีศึกษาพนักงานต่างชาติที่ทำงานในบริษัทโตโยต้ามอเตอร์เอเซียแปซิฟิก-วิศวกรรมการผลิต จำกัด." สารนิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2557, 22.
- Damrhung, Pornrat. "Working between two worlds: New roles for traditional Thai dance and dancers." *Manusaya: Journal of Humanities* 8, no. 2 (2005) : 44-57.
- Hofstede, Geert. "Compare countries." Accessed in January 18 2020. <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>.
- Horčíčka, Aleš. & Jelínková, Lucie. "Consideration of cultural differences in the performance management systems in Czech enterprises." *Procedia Economics and Finance* 12, (2014) : 221-233.
- Koopmann-Holm, Bergit & Tsai, L Tsai. "Focusing on the negative: Cultural differences in expressions of sympathy." *Journal of Personality and Social Psychology* 107, no. 6 (2014) : 1092-1115.
- Lewis, Jerome. "A cross-cultural perspective on the significance of music and dance to culture and society insight from BaYaka pygmies." Accessed in November 12 2019. https://www.academia.edu/3480517/A_Cross-Cultural_Perspective_on_the_Significance_of_Music_and_Dance_to_Culture_and_Society.
- Ngamyang, Dusittorn. "Thatsana Nataya Chatri dance: A creative conservation process of performing arts for competition." *Journal of Cultural Approach* 18, no. 33 (2017), 69-78.